

Abstrakt

Cílem diplomové práce je zjistit, jaká je motivace terénních pracovníků v programu pro lidi užívající návykové látky k jejich práci. Diplomová práce se dělí na teoretickou a praktickou část.

Teoretická část má tři kapitoly. První kapitola se zaměřuje na terénní programy pro lidi užívající návykové látky. První podkapitola vymezuje terénní programy v kontextu metod sociální práce. Druhá podkapitola definuje terénní programy. Následuje podkapitola o zařazení terénních programů do systému sociálních služeb v České republice. Dále je specifikována cílová skupina terénních programů. Následují východiska terénních programů. Kapitola je uzavřena popisem činností pracovníků/ic v terénních programech.

Druhá kapitola teoretické části se zabývá charakteristikou klientů/ek terénního programu, jejím cílem je dále rozšířit informace z první kapitoly, zejména ve vztahu k cílové skupině. První podkapitola se soustředí na definici a příčiny závislosti a účinky látek užívaných klienty/kami terénních programů. Druhá podkapitola se věnuje životnímu stylu klientů/ek, zejména po stránce zdravotní a sociální.

Třetí kapitola teoretické části vymezuje definice motivace a pracovní motivace. Pokračuje popisem teorií motivace a motivujících faktorů. Dále zkoumá motivaci v kontextu syndromu vyhoření včetně řešení tohoto syndromu a poklesu motivace.

Empirická část využívá kvalitativní výzkumný přístup. K výzkumu byla zvolena metoda polostrukturovaného rozhovoru. Výběrový soubor tvořilo celkem čtrnáct respondentů/tek, kteří pracují na pozici terénního pracovníka/ce v programu pro lidi užívající návykové látky. Do výzkumného šetření byly zapojeny tři terénní programy na území hlavního města Prahy.

V rámci výzkumu jsem se nejprve zabývala počáteční motivací k práci, resp. výběru pracovního místa. Nejčastěji respondenti/ky uváděli zaujetí prací během studia a získání pracovního místa díky stáži v dané organizaci.

Motivace pracovníků/ic vychází z charakteru práce. Terénní pracovníci/e oceňují nepředvídatelnost práce, aktivní pohyb venku a smysluplnost jejich činnosti. Práci vnímají jako hodnotnou nejen pro sebe a klienty, ale i pro celou společnost. Dále motivace

plyne z klientské práce, kde motivačními faktory jsou konkrétní prožité pozitivní situace s klienty, blízkost a důvěra ve vztazích s nimi a účast na změnách v klientských životech. Do motivace se řadí i pracovní prostředí, kde nejvíce motivuje pracovníky/ice podporující pracovní tým a možnost seberozvoje jak v klientské práci, tak mimo ni.

Výzkum popisuje i aspekty, které snižují motivaci. Podobně jako zvyšování motivace, tak i její snižování vychází z vlastního charakteru práce. Demotivačně působí fyzická zátěž práce nebo stigmatizace terénního programu a klientů/ek ze strany společnosti. Dále snížení motivace plyne také z klientské práce. Jsou to obtížné situace s klienty/kami, negativní zpětná vazba od klientů/ek a nedostatek změn v jejich životech. V kontextu pracovního prostředí mimo vlastní klientskou práci může negativně ovlivnit motivaci nízké finanční ohodnocení, nedostatek seberozvoje a stagnace organizace.

Součástí zkoumání motivace terénních pracovníků/ic bylo i to, jak přemýšlí nad vlastní motivací. Z výzkumu plyne, že polovina pracovníků/ic se motivací aktivně zabývá, používá reflexi, supervizi a týmové porady ke zvládnutí obtížných situací. Pro druhou polovinu to tématem není. Pokud jde o zvyšování motivace, pracovníci by uvítali více individuální práce s klienty, větší uznání od veřejnosti, a lepší spolupráci mezi sociálními službami.